

EDİTÖRLERDEN EDITOR'S LETTER / VON DEN EDITOREN

Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi olarak 2022/Kış 26. sayımızı siz değerli okuyucularımız ile buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Dergimiz her sayısında olduğu gibi, bu sayıda da kendi alanlarında bilim camiasına ve literatüre katkı sunacak değerli araştırmacıların makaleleriyle yayın hayatını sürdürmektedir. Yine siz kıymetli okuyucularımızın da teşvikiyle önümüzdeki sayılar için daha da güçlü bir biçimde yolumuza devam etmeyi planlamaktayız.

Alevilik-Bektaşılık Araştırmaları Dergisi'nin bu sayısında on özlü, bir derleme makaleye ve bir kitap tanıtım yazısına yer verilmiştir. Dergimizin her yeni sayısında Alevilik Bektaşılık alanında çalışan genç araştırmacılara yer vermeye çalışıyoruz. Bu sayımızda bu bağlamda Alevilik Bektaşılık alanında lisansüstü eğitimlerine devam eden ya da tamamlamış genç araştırmacılara ait beş makaleye yer verdik. Alevilik Bektaşılık alanındaki akademik çalışmaların sayısının ve niteliğinin artmasının mevcut literatürün akademik kriterlerle sorgulanabilir bir yapıya kavuşmasına hizmet edeceğine inanıyoruz. Dergimizi yayınlayan Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü'nün temel amaçlarından birisi de bu misyon üzerine çalışmalar yürütmektedir. Bu sebeple sonraki sayılarımızda da genç araştırmacıların çalışmalarına yer vermekten mutluluk duyacağımızı bildirmek isteriz.

Dergimizin bu sayısının ilk makalesi Çiğdem Boz tarafından kaleme alınan "*Alevi Ritüelleri İktisadi Zihniyet Hakkında Bizze Ne Söyler?*" başlıklı makalesidir. Tarihsel süreçten bugüne kadar Alevi ocaklarının ve dergâhların, evkafı olanların vakıf sistemi ile kırsalda varlığını sürdürenlerin ise hakkullah, çerağ hakkı ve niyaz gibi gelirlerle varlıklarını sürdürdükleri sahada çalışanlarca bilinmektedir. Boz, makalesinde iktisat kuramları merkezli değerlendirmelerle Alevi ocak sisteminin ekonomik analizini ortaya koymaktadır.

Mehmet Ersal'ın "*Aleviliğin Kurumsal Yapısında Değişim ve Dönüşüm: Ocak Sisteminden Tarikat ve Süreklere Evriliş*" adlı makalesi bu sayının ikinci makalesidir. Ersal çalışmasında Alevi inanç sisteminin kurumsal yapısını oluşturan ocakların ve ocaklar merkezli çeşitlenen ritüel evrenin sosyal ve siyasi gelişmelerle tarikat ve süreklere evrilişini Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan'da yerleşik Alevi topluluklar örneğinde analiz etmektedir.

Bu sayının üçüncü makalesi Kader Altın ve Nazan Aydoğdu'nun birlikte kaleme aldığı "*Evlîya Çelebinin Seyahatnamesine Göre Yesevi Geleniğinin Hacı Bektaş-ı Veli Tarafından Anadolu'ya Taşınması*" adlı çalışmalarıdır. Makalede, Evliya Çelebi Seyahatnamesine göre

Ahmed-i Yesevi ve Hacı Bektaş Veli arasındaki ilişkinin Anadolu tasavvuf hayatına nasıl yansdığı, dönemin kaynakları ile ortaya konmaya çalışılmıştır.

Taha Tuna Kaya'nın "*Viranî Divanı'nın Yazma Nüshaları*" adlı makalesi bu sayının dördüncü makalesidir. Makale, on yedinci yüzyılda yaşamış ünlü Bektaşî şairi Viranî'nin Divan'ının el yazması nüshalarını tanıtmayı hedeflemiştir. Çalışmada Viranî Divanı'nın Türkiye'deki devlet, üniversite ve belediye kütüphaneleri, yurt dışındaki devlet ve üniversite kütüphanelerinde bulunan arşivler ve şahıslara ait özel arşivler incelenmiş, Viranî'ye ait olduğu düşünülen, yazma eser niteliğindeki divan nüshaları tespit edilerek ana hatlarıyla tanıtılmıştır.

Bu sayının beşinci makalesi Erdem Akın'ın "*Kutsaldan Kurguya: Alevî-Bektaşî Ziyaret Kültürünün Talip Apaydın Romanlarına Yansıması*" adlı makalesidir. Akın çalışmasında Talip Apaydın'ın romanlarında Alevî-Bektaşî inanç dairesinde geleneksel bağlamın önemli bir ifadesi olan ziyaret kültürünün, kutsal mekân ritüelleri, inanç anlatıları, halk inanışları çerçevesinde yansımalarına odaklanılarak romanlara atıflarla analiz edilmiştir.

Cem Hayat ve Saadet Dağ tarafından hazırlanan "*Ana Tanrıçadan Günümüze Bir Kült: Fatma Ana Eli*" adlı çalışma bu sayının altıncı makalesidir. Çalışmada, Fatma Ana'nın eli sembolünün tarihteki sembolik kullanımlarına dair önemli tespitlere yer verilmiştir. Bu çerçevede, çeşitli medeniyetlerde kadın tanrıça ve kutsal kadın eli sembolizminin Türk kültüründeki Umay Ana ile ilişkisi ve Alevilik özelindeki Fatma Ana eline intikali ayrıntılı olarak konu edilmiştir.

Bu sayının yedinci makalesi Sultan Yıldız Gacar'ın "*Yanyatır Ocaklı Tahtacı Alevilerinde Sazandarlık Geleneği: Sazandar İsmail Gacar Örneği*" adlı makalesidir. Makale, Alevi ocakları içerisinde kapalı toplum yapısını son elli yıla kadar güçlü bir şekilde sürdüren Tahtacı Alevi ocaklarından Yanyatır Ocağı'ndaki sazandarlık geleneğini İsmail Gacar örneğinde ele almaktadır. Çalışmada Yanyatır Ocağı'nda icra edilen ritüeller ve ritüellerde sazandarın rolü ve işlevi açıklandıktan sonra sazandar İsmail Gacar'ın hayatı, sazandarlığı ve onun örnekleminde sazandarlık geleneğinin güncel durumu hakkında tespit ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

Senem Demirelöz'ün "*Ocağın Külü Bitmez*" Diyarbakır Yöresi Alevi Ocaklarından *Güzelşah Ocağı, Türbe ve Emanetleri*" adlı makalesi bu sayının sekizinci makalesidir. Makale, Alevi Ocakları içerisinde yalnızca Diyarbakır yöresinde tesadüf ettiğimiz özgün ocaklardan Güzelşah Ocağı hakkında saha çalışmaları merkezli tespit ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu çerçevede ocağın tarihçesi, kurucu pirinin Türbesi, ocak emanetleri ve inanç anlatıları işlevsel bağlamda ele alınmıştır.

Bu sayının dokuzuncu makalesi Nazmiye Sakarlı tarafından kaleme alınan “*Koçu Baba Ocağı'na Ait Bir İcâzetnâme*” adlı çalışmadır. Koçu Baba Ocağı'nın merkezi Kırıkkale'nin Balışeyh ilçesine bağlı olan Koçubaba köyüdür. Koçu Baba hiyerarşik olarak Hacı Bektaş Veli Ocağı'na bağlıdır. Tarihsel süreçten bugüne kadar Koçu Baba Ocaklı dedeler Hacı Bektaş Veli Ocağı'ndan icazet almaktadırlar. Alevi ocaklarının hiyerarşisinin işleyişini ortaya koyan icazetnâme geleneği, Koçu Baba Ocağı örneğinde, ocağın güncel durumu ile birlikte makalede değerlendirilmiştir.

Bu sayının son özlü makalesi Özcan Salman'ın “Tartışmalar Işığında Hacı Bektâş Veli'nin Hayatı” adlı çalışmasıdır. Özcan, çalışmasında Hacı Bektaş Veli'nin hayatı ile ilgili mevcut literatürü mukayeselerle ele almaktadır. Mevcut çalışmalarının kritiğine yer verilen çalışmada Hacı Bektaş Veli'nin hayatı ile ilgili bütüncül bir tablo ortaya konulmaktadır.

Bu sayının derleme makaleler bölümünde Sadık Acar'ın “*Âli/Siç Alevilik'e Reddiye*” adlı yer almaktadır. Acar çalışmasında, Alevi toplumunun son yıllarda bazı kurum ve kişilerce tartışılan “Alisiz Alevilik” konusu, teoloji ve felsefe disiplinlerinin bağlamında eleştirel bir okuma ile değerlendirmektedir.

Kitap değerlendirmeleri bölümünde, ilk dönem Alevi kaynakları bağlamında bizzat inanç mensupları tarafından kaleme alınan eserlerden Halil Öztoprak'ın “*Kur'an'da Hikmet Tarihîte Hakikat ve Kur'an'da Hikmet İncil'de Hakikat*” adlı kitabına Hasan Çelik tarafından kaleme alınan bir değerlendirme yazısına yer verilmiştir. Çelik, değerlendirmesini, eserin yazıldığı dönemi ve günümüzü dikkate alan bir eleştiri ve tanıtım ile yapmaktadır.

Editörlüğünü üstlendiğimiz dergimiz, Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü ve birçok kişinin katkılarıyla sizlerle buluşmaktadır. Öncelikli olarak değerli araştırmalarını bizimle paylaşan yazarlarımıza, hakemlerimize, kıymetli okuyucularımıza, derginin her sayısında mutfakta görev alan Yabancı Dil Editörlerimize, Editör Yardımcıları, Yayın Kurulu Üyeleri ve Teknik Yardımcılarımıza teşekkürlerimizi arz ediyoruz. Önümüzdeki sayılarımızda yeniden bir arada olmak temennisiyle...

Editörler

Prof. Dr. Ali YAMAN

Doç. Dr. Mehmet ERSAL

Doç. Dr. Bülent AKIN